

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI U OSIJEKU

Martina Tonkovic

**INTERDISCIPLINARNI PRISTUP POUČAVANJU GLAZBE U PRVA
TRI RAZREDA OSNOVNE OPĆEOBRAZOVNE ŠKOLE**

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2018.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
UČITELJSKI FAKULTET

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

**INTERDISCIPLINARNI PRISTUP POUČAVANJU GLAZBE U PRVA
TRI RAZREDA OSNOVNE OPĆEOBRAZOVNE ŠKOLE**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Metodika glazbene kulture

Mentor: doc.dr.sc. Vesna Svalina

Student: Martina Tonkovic

Matični broj: 2624

Modul: B

Osijek
Rujan, 2018.

Zahvaljujem svojoj mentorici i profesorici doc.dr.sc. Vesni Svalini na pomoći tijekom izrade ovog diplomskog rada.

Hvala svim učiteljima i učiteljicama koji su ispunili anketu i pomogli mi u provođenju istraživanja.

Sažetak

Općenito govoreći, mnogi danas smatraju da upravo interdisciplinarni pristup omogućuje sveobuhvatni pristup učenju. Njime se omogućava međupredmetno povezivanje nastavnih predmeta. Kada govorimo o glazbi, nju je moguće staviti u korelaciju s gotovom svakim nastavnim predmetom i upravo je to jedna od činjenica koje se žele ispitati u ovome istraživanju.

Istraživanje je provedeno u osnovnim školama gdje se učiteljima od prvog do četvrtog razreda poslala anketa u kojima ih se ispituje na koji način ostvaruju korelaciju Glazbene kulture s ostalim nastavnim predmetima, koje glazbene aktivnosti provode i u kojem dijelu sata. Rezultati su pokazali da su učitelji svjesni kako glazba pozitivno utječe na učenike. Zbog toga ju najčešće uključuju u neglazbene predmete u uvodnom dijelu sata kao motivaciju. Od glazbenih aktivnosti provode najčešće pjevanje te slušanje. Nastavni je predmet Glazbena kultura najviše u korelaciji s nastavnim predmetima Hrvatskim jezikom i Prirodom i društvom, a najmanje je u korelaciji s nastavnim predmetom Matematikom.

Ključne riječi: glazba, glazbene aktivnosti, interdisciplinarni pristup poučavanju, korelacija, neglazbene aktivnosti

Summary:

Generally speaking, many today believe that the interdisciplinary approach provides a comprehensive approach to learning. It allows interdisciplinary connection of teaching subjects. When talking about music, it is possible to put it in correlation with almost every subject, and this is just one of the facts that want to be explored in this research.

The research was conducted in primary schools where teachers from the first to the fourth grade get a survey examining them how they correlate music culture with other teaching subjects, which music activities they perform and in which part of the lesson. The results have shown that teachers are aware that music has a positive impact on students. Because of that, it is most commonly included in non-musical subjects in the introductory part as a motivation. Most of the music activities are performed by singing and listening. The subject of the Music Culture is the most in correlation with the subjects of Croatian Language and Nature and Society, and is

least correlated with the subject of Mathematics.

Keywords: music, music activities, interdisciplinary approach to teaching, correlation, nonmusical activity

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. TEORIJSKI DIO	2
2.1. Glazba kroz povijest	2
2.2. Nastava glazbe	4
2.3. Otvoreni model nastave glazbe	8
2.4. Glazba u neglazbenim predmetima	9
2.5. Ostvarivanje integracije i interdisciplinarnosti u nastavi	12
3. ISTRAŽIVAČKI DIO	14
3.1. Cilj i zadatak istraživanja	14
3.2. Sudionici istraživanja	14
3.3. Postupci i instrumenti istraživanja	15
4. ANALIZA PODATAKA	16
4.1. Rasprava	27
5. ZAKLJUČAK	30
6. LITERATURA	31
PRILOG	33

1. UVOD

Glazba od davnina ima duboku poveznicu s čovjekom, dio je našeg svakodnevnog života što podrazumijeva da je dio i odgoja i obrazovanja. Učenici već od prvog razreda osnovne škole dolaze u kontakt s njom preko nastavnog predmeta Glazbena kultura. Danas se smatra potrebnim razvijati glazbenu kulturu u školama zbog toga što učenike glazba motivira, smiruje, opušta, a i zbog toga što razvija kod čovjeka kognitivne, afektivne i motoričke sposobnosti i vještine (Martinović, 2015).

Kada se upita učenike koji im je najdraži nastavni predmet u školi od prvoga do četvrtoga razreda, nerijetko će odgovoriti da je to Tjelesna i zdravstvena kultura te Glazbena kultura. Na upit zašto im najdraži nastavni predmet bude Glazbena kultura, najčešće odgovaraju da vole pjevati. Pjevanje je najprirodnija i najlakša glazbena aktivnost. Ono je i najduže bilo prisutno u školi jer za pjevanje nije potrebno znati note, nije potrebna suvremena tehnologija, nije potrebno određeno glazbeno obrazovanje te je zbog toga ono najčešća aktivnost. Danas su, osim pjevanja, prisutne slušanje, glazbene igre, glazbeno stvaralaštvo, ples, sviranje, kao i neglazbene aktivnosti.

Glazba se u školama prema Nastavnom planu i programu iz 2006. godine provodi po *otvorenom modelu*, koji podrazumijeva aktivnosti navedene iznad. Učitelji ne koriste glazbu samo na nastavi Glazbene kulture, već i u korelaciji s ostalim nastavnim predmetima. Pretpostavka je da koriste glazbu za motivaciju učenika, kratke stanke, za opuštanje itd. Međutim, anketom namjeravam ispitati učitelje kako stvaraju korelaciju Glazbene kulture s ostalim nastavnim predmetima i u kojem dijelu sata najčešće koriste glazbu, kojom svrhom te koje glazbene aktivnosti često koriste.

2. TEORIJSKI DIO

2.1. Glazba kroz povijest

U starom su vijeku već vidljivi prvi oblici glazbenog obrazovanja te je glazba kao takva imala velik utjecaj na odgoj i obrazovanje toga doba. U srednjem je vijeku ona (glazba) bila vezana uz crkvu: učilo se pjevati u crkvenim školama; u početku su se pjevali jednoglasni crkveni napjevi, a potom i višeglasne skladbe.

Humanizam i renesansa obilježeni su dominantnom ekonomskom moći gradova te pojavom nove društvene klase, građanstva. U prvom planu bilo je zdravlje, tj. tjelesni odgoj te se naglašavala aktivnost i intelektualni razvoj djeteta. Pojavljuju je i novi predmeti: prirodne znanosti i povijest.

Za vrijeme reformacije, kao i u renesansi, prednjače odgoj i obrazovanje. U ovome razdoblju isticao se Martin Luther, koji se zalagao za osnivanjem osnovnih škola i za dječake i za djevojčice, što je rezultiralo većim brojem škola i održavanjem nastave jedan do dva sata dnevno.

U protureformaciji djelovali su isusovački crkveni redovi koji su osnivali brojne škole, najčešće gimnazije. U zapadnoj je Europi glazba bila prisutna u obliku kapelnih ili katedralnih zborova. Kvalitetan je glazbeni odgoj bio moguć na dva načina: u katedralnoj školi ili podukom majstora svirača. Protureformacija je razdoblje kada je glazba u općeobrazovnim školama u puno boljem položaju, što potvrđuje činjenica da se odvajalo minimalno četiri sata tjedno za glazbu. U školama se posebna pozornost davala aktivnosti pjevanja (uz pjevanje, pozornost se davala i glazbenoj teoriji i sviranju) u školskom pjevačkom zboru.

U prvom i drugom razredu:

- vježbanje intervala
- pjevanje u zboru po sluhu

U trećem i četvrtom razredu:

- čitanje nota i ritma

U nastavi su se koristili udžbenici i pjesmarice. Kada se učitelje zapošljavalo, velika se pažnja pridavala njihovoj muzikalnosti. U suprotnom, učitelji su bili zapošljavani ukoliko su bili odlični pedagozi.

Tek se u 17. i 18. stoljeću škole odvajaju od crkve i pozornost je na djetetu. Među istaknutijima treba navesti Jana Amosa Komenskoga, koji je uspostavio školski sustav te Johna Locka i njegovu poznatu rečenicu: *Dijete je tabula rasa*. John Lock stavlja glazbu na zadnje mjesto i ima negativan pogled na nju jer je, po njemu, učenje sviranja na pojedinom instrumentu gubitak vremena. U 17. se stoljeću autori ne bave pretjerano glazbeno – pedagoškim pitanjima, ali pojedini su autori mišljenja da bi se i glazba trebala uključiti u ostale predmete. Sve to rezultira smanjenjem broja sati tjedno koji se posvećuju glazbi (uglavnom se uči teorija s pjevanjem). Glazbeno se obrazovanje postizalo u crkveno pjevačkim školama, u obitelji – očevi, starija braća ili stričevi te privatnim podukama. U 18. se stoljeću glazbeno obrazovanje i dalje može postići u crkvenim školama, no u općeobrazovnim školama glazba gubi na svojoj vrijednosti. U ovo je vrijeme, znati svirati neki instrument, bila odlika dobro odgojenog građanina, primjer opće kulture i ugleda u društvu. J.J. Rousseau bitno je utjecao na promjenu svijesti svojim tumačenjima:

- dijete se treba gledati kao cjelovitu osobu
- odgoj i obrazovanje ne razdvajati
- nastava treba odgovarati aktivnosti učenika i njihovoj radoznalosti
- bavio se glazbeno – pedagoškim pitanjima – smatra da se djecu treba učiti pjevati
- ono što čovjek iskustvom stekne u svojoj okolini stvarni je odgoj.

U 19. se stoljeću zahtijeva obrazovanje djece svih društvenih slojeva, mijenjaju se obrazovni ciljevi te se postojeći nastavni planovi nadograđuju. Obrazovanje podrazumijeva: opismenjivanje i moralni odgoj, odgoj za građanski život, priprema za određeno radno mjesto te osobni razvoj. Pestalozzi je bio vrlo značajan za razvoj osnovnog obrazovanja u 19. stoljeću. Izrazito je cijenio glazbu i smatrao ju bitnom za odgoj djeteta jer ona duhovno obogaćuje, smanjuje napetost ili nervozu, obogaćuje socijalne odnose te razvija dječji karakter. Drugom polovicom 19. stoljeća vodi se pitanje kako poboljšati glazbeno obrazovanje učitelja. Ističe se da je glazba važna i da ju treba uključiti u odgoj i obrazovanje te da glazbeno obrazovanje treba podrazumijevati i opismenjivanje učenika. Kraj 19. stoljeća označen je kritikom tradicionalne pedagogije i „stare škole“. Smatra se da je potrebno više aktivnog rada učenika kako bi razvio

svoju samostalnost pa se stvaraju reformni pedagoški pravci, koji su potpomogli razvoju glazbene nastave. Najznačajniji su: Pokret za umjetnički odgoj, Jugendbewegung, Pokret radne škole, Waldorfska škola.

Prvom polovicom 20. stoljeća razvija se glazbena pedagogija na teritoriju Europe i to zahvaljujući Émilu Jaques-Dalcrozeu, švicarskom skladatelju i glazbeniku.

Također, treba spomenuti i Carla Offa. Njegova je ideja bila povezati glazbu i pokret te je to pokušao realizirati osnivanjem plesne škole. Nastojao je pružiti učenicima mogućnost samostalnog izvođenja glazbe i stvaranja glazbe koristeći ksilofon, izrađen tada kako bi učenici mogli imati jednostavniji instrument na kojem bi svirali, a nakon njega i metalofon, različite udaraljke, blok – flaute, gitara itd. Poznata je i njegova koncepcija Orff – Schulwerk. Tom koncepcijom podrazumijeva da:

- atmosfera u kojoj učenici provode glazbene aktivnosti ne bi trebala biti natjecateljska
- osnovno za glazbene aktivnosti: igra, stihovi, ples, pjesma
- učenike se glazba poučava na kreativan način.

Zoltán Kodály, mađarski skladatelj, pedagog i filozof, nadovezuje se na Orffovo razmišljanje te dodaje kako bi učenike u nastavi glazbe trebalo poučavati tako da se krene od onih jednostavnijih zadataka pa se ide prema težim zadacima te se prema njegovoj metodi danas provodi nastava u mnogim zemljama svijeta (Svalina, 2015).

2.2. Nastava glazbe

David Elliot (Dobrota, 2012), nastavnik, glazbenik i skladatelj, definira glazbu kao pojam kojega čine četiri povezane dimenzije:

- umjetnika koji stvara
- proizvoda koji se stvara
- aktivnosti pomoću koje se stvara
- konteksta u kojemu se stvara.

Ono što dodatno daje glazbi na važnosti je to da je ona izvrsna za otkrivanje i prihvatanje različitih kultura (Dobrota, 2012), a također razvija kod čovjeka kognitivne,

afektivne i motoričke sposobnosti i vještine (Martinović, 2015). Na ovo se nadovezuje i mišljenje glazbenog pedagoga Požgaja (1988) gdje on tvrdi da, ako se glazbom postigne emocionalna i misaona aktivnost djeteta, uspjeh će se potaknuti i sve ostale psihičke aktivnosti učenika.

Vrlo je bitno kod učenika poticati aktivno slušanje glazbe, da izražavaju svoje mišljenje i dojmove, uspoređuju jer na taj način oni otkrivaju, analiziraju, prosuđuju, pretpostavljaju, kritički promišljaju o glazbi u nastavi, ali i izvan nje. To je poticao i profesor Rojko koji je također smatrao da je „upoznavanje glazbe jedan od uvjeta kulture civiliziranog čovjeka“ (Martinović, 2015).

Glazba svaki rad može učiniti zabavnijim, zanimljivijim, opuštenijim. Na koji način se glazba može koristiti u nastavi? Kao tiha pozadinska glazba za vrijeme izlaganja, izvođenje igrokaza, čitanja, pričanje priče, za istezanje, duboko disanje, opuštanje, smirivanje, prilikom kreativnog rješavanja problema, oluje ideja, za završne rituale, predstavljanje novog učenika, za vrijeme igara ili natjecanja, za razmišljanje, prilikom rješavanja testova i kvizova, kreativnog pisanja (Tablica 1) (Jensen, 2003).

Tablica 1. Načini korištenja glazbe u nastavi prema Jensenu (2003)

Glazba u nastavi
<ul style="list-style-type: none"> • tiha pozadinska glazba za vrijeme izlaganja, izvođenja igrokaza, čitanja, pričanja priče • istezanje, opuštanje, smirivanje, duboko disanje • kreativno rješavanje problema, kreativno pisanje • oluja ideja • rješavanje testova i kvizova • predstavljanje novog učenika • završni rituali

Nastava glazbe provodi se na četirima područjima od prvog od trećeg razreda. To su: pjevanje, slušanje glazbe, sviranje i elementi glazbene kreativnosti. Ono što se želi postići nastavom glazbe u prvim školskim godinama jest razviti sluh, glas i mogućnost aktivnog slušanja te svladati sviranje na udaraljkama i melodijskim glazbalima jer se time učenici više aktiviraju, sudjeluju u nastavi (Vidulin – Orbanić, 2002). Vrlo je bitno da na nastavi osim metode demonstracije budu prisutne i metoda razgovora i usmenog izlaganja.

Temeljni je zadatak nastave glazbe da jednako pokušava razviti što više glazbenih sposobnosti kod učenika jer bi se neke od njih mogle razviti kasnije kod pojedinog učenika (Novačić i suradnici, 1990) te da se učenicima približi glazbena tradicija i kultura svijeta. (Martinović, 2015). Uloga je nastavnika nastavu glazbe povezivati sa „cjelokupnim školskim životom, igrom i radom učenika te sa sadržajem ostalih nastavnih predmeta (Požgaj, 1988).

Novo oblikovanje ciljeva nastave glazbe:

Dobrota (2002:40) navodi da „glazbena nastava od prvog do trećeg razreda svojim sadržajima i aktivnostima značajno pridonosi cjelokupnom razvoju djeteta. Glazbena nastava ostvaruje se usporednim provođenjem triju nadopunjujućih glazbenih aktivnosti: pjevanje, slušanje glazbe i usvajanje osnovnih pojmova iz glazbene kulture, sviranja na glazbalima školskog instrumentarija.“

Nadalje, kvalitetnim radom na nastavi glazbe učenike se želi odgojiti i obrazovati na način da postanu kompetentni slušatelji glazbe koji će moći kritički promišljati o glazbi jer će se upravo slušanjem glazbe i redovitom analizom glazbenih djela moći ostvariti osnovna glazbena znanja i vještine, a to pridonosi njihovom razvitku kulturno – umjetničkog identiteta (Martinović, 2015).

Jedan je od načina ostvarenja kvalitetne nastave glazbe glazbena igra. Igra je djeci prirodna i najbolji oblik učenja pa se zato treba njome često služiti u nastavi. Osim što djeca uživaju u igri, dokazano je da djeca putem igre postižu bolje rezultate, odnosno da bolje pamte sadržaja za vrijeme igranja. Osim što bolje pamte sadržaje, bolja je i atmosfera među učenicima, a i pozitivan je učinak na njihovu motivaciju. Glazbene igre od prvog do trećeg razreda svrstavaju se pod nastavno područje kreativnosti, a u četvrtom razredu one same postaju nastavno područje.

Učenicima koncentracija ne traje dugo, teško im je sjediti mirno cijeli školski dan. Zato se glazbene igre trebaju provoditi što češće i to ne samo u nastavi glazbene kulture, nego i u okviru neglazbenih predmeta.

U nastavi je moguće provoditi različite vrste glazbenih igara (Tablica 2). Njihova je svrha:

- razviti intonacijske i ritamske sposobnosti, odnosno razviti muzikalnost
- razviti glas, pamćenje, motoriku, osjećaj za skupno izvođenje
- razviti potrebu za glazbom (Šulentić Begić, 2016).

Tablica 2. Prikaz vrsta glazbenih igara

Vrste glazbenih igara:
Glazbene igre s pjevanjem
Glazbene igre s ritmovima
Glazbene igre s melodijama
Glazbene igre uz slušanje glazbe

Naravno, osim u redovitoj nastavi, glazbu se razvija i izvannastavnim aktivnostima. Izvannastavne aktivnosti predstavljaju slobodu odabira aktivnosti koje se nude učeniku s ciljem motiviranja učenika da se pridruži nekoj od ponuđenih, pronade smisao u njima i zadovolji svoje potrebe. Izvannastavne aktivnosti, kao i izvanškolske, potiču kreativnost, što je danas (u modernom vremenu) sve jače izraženo u školama, pridonose stjecanju novih znanja, sposobnosti i iskustava. Najizazovnije izvannastavne glazbene aktivnosti: pjevački zbor, instrumentali i vokalne skupine, folklor, ples, glazbene slušaonice. Vrlo su važne jer kod učenika stvaraju uvjete za kulturni napredak (Svalina i sur., 2016).

Glazbena nastava trenutno ima status „svaštaraštva“, jer učitelji pokušavaju u malo satnici provoditi što više glazbenih aktivnosti. Što su uzroci tome? Prvo, glazbeno obrazovanje razrednih učitelja, zatim satnica predmeta, nastavna oprema te koncepcija predmeta.

Kako unaprijediti kvalitetu glazbene nastave?

- Poraditi na glazbenoj edukaciji učitelja
- Poraditi na glazbenom opismenjivanju studenata → više ih upoznavati s glazbenom literaturom te uvoditi u aktivno slušanje djela
- Opremiti učionice nastavnom opremom → glasovir, CD player, zbirka glazbenih primjera za slušanje (Dobrota, 2002).

2.3. Otvoreni model nastave glazbe

Tek je 1950. godine slušanje glazbe bilo vidljivo u hrvatskim nastavnim programima, no nije imalo program, tj. program nije bio jasno definiran. Tada dolazimo do 1972. godine, kada program postaje konkretniji, a to podrazumijeva da je u programu bio naveden opširan popis djela za slušanje te za ilustraciju pojedinih glazbenih pojava. Uspoređujući taj program s programom koji je uslijedio 1984. godine, razlika je:

- broj djela za slušanje se povećao
- slušanje ima svrhu upoznavanja učenika s glazbom kao takvom te razvijanje glazbenog ukusa

Programom 2006./07. godine slušanje glazbe postaje središnje/glavno mjesto u glazbenoj nastavi. To je glavna odlika otvorenog modela. Novosti u odnosu na dosadašnje programe:

- popisi su djela po razredima
- zapisane su kratke metodičke upute
- navedeno je da učenici od 1. do 4. razreda trebaju upoznati najmanje pet do deset novih skladbi i to na način:
  - na razini prepoznavanja te
  - prema sposobnostima pojedinog djeteta.

Učitelju se daje na slobodu birati pjesme i skladbe koje će obrađivati s učenicima jer program određuje samo broj pjesama i skladbi po razredima. To znači da učitelj slobodno smije uvoditi pjesme i skladbe po vlastitom odabiru. Skladbe se slušaju aktivnim slušanjem. Za

vrijeme slušanja, učenici analiziraju kretanje teme, tempo, dinamiku, ritam i ostalo. Zbog toga je potrebno u razredu poticati aktivno slušanje (Šulentić-Begić, 2016).

Otvoreni je model pružio novi pogled na glazbena područja, sadržaje nastave glazbe, a također je veći naglasak stavljen na izvannastavne glazbene aktivnosti jer se sada i one promatraju kao mogućnosti glazbenog razvoja učenika (Martinović, 2015).

2.4. Glazba u neglazbenim predmetima

Novačić (1990) navodi kako bi se klasični sati glazbene kulture trebao držati samo kod usvajanja nove pjesme. Što se tiče uvježbavanja pjesmama i ponavljanja istih, to se može iskoristiti i provoditi na nekim od neglazbenih predmeta u kombinaciji s ponuđenim sadržajima.

Zašto je dobro uključivati glazbu u neglazbene predmete? Bavljenje glazbenim aktivnostima potkrjepljuje aktivno odmaranje učenika kada uče i trebaju svladati teže sadržaje (Požgaj, 1988). Zatim, za učenike je dobro odmaknuti se od predmetnog modela i načina učenja jer djeca svijet i sadržaje ne mogu promatrati rascjepkano, u dijelovima, već su navikli proučavati svijet oko sebe cjelovito, sveobuhvatno. Prisutno je mišljenje da glazba ne omogućava samo razvoj glazbenih sposobnosti, nego i unaprjeđuje intelektualne sposobnosti kao što su zaključivanje, analiziranje, pamćenje, razumijevanje te motoričke sposobnosti, primjer brzina, preciznost, koordinacija (Šulentić Begić, Špoljarić, 2011).

Mnoga su istraživanja pokazala da glazba i pokret omogućavaju bolje sposobnosti slušanja, jezičnih vještina, uspješnije rješavanje problema, bolju komunikaciju, suosjećajnost, suradnju itd. Nadalje, što djecu ranije izlažemo slušanju glazbe, jer ono stimulira sva osjetila, bolje će učenici razvijati govor, poboljšat će se njihova kreativnost, koordinacija, samopoštovanje. Također je uočljiv pozitivan učinak na inteligenciju djeteta i na njihove emocije (Tablica 3) (Stein, 2008, prema Šulentić Begić, Špoljarić, 2011).

Tablica 3. Učinak glazbe na inteligenciju i emocije učenika (Stein, 2008, prema Šulentić Begić, Špoljarić, 2011)

Pozitivan učinak glazbe na:	
INTELIGENCIJU UČENIKA	EMOCIJE UČENIKA
<ul style="list-style-type: none"> • Govorne vještine • Radne navike • Čitanje • Pamćenje činjenica • Vizualno i slušno pamćenje 	<ul style="list-style-type: none"> • Komunikacija • Kreativnost • Empatičnost • Izražavanje osjećaja • Uklanjanje stresa

Još jedna od primjena glazbe u neglazbenim predmetima je skretanje pažnje učenika, smanjenje stresa kod učenja i stvaranje ugođe, kreiranje ugodne radne atmosfere, poticanje kreativnosti, mašte i poboljšanje postignuća učenika (Brewer, 2008, prema Šulentić Begić, Špoljarić, 2011) te stvara emocionalni ugođaj, odnosno pokreće ili smiruje (Pavletić, 2010, prema Šulentić Begić, Špoljarić, 2011).

Ako je glazba prisutna, nastava će biti zanimljivija i raznovrsnija. Istraživanja su pokazala da učenici pozitivno reagiraju kada se pojavi novost u već poznatom materijalu. Ta novost predstavlja izvor motivacije, zadržavanje učenikove pažnje te neprekidno proučavanje. Ako nema novosti, to izaziva dosadu kod učenika zbog prezasićenosti. Do prezasićenosti dolazi zbog toga što se već od prvog razreda u nastavi pojavljuje učenje stranog jezika, informatika, izvannastavne aktivnosti, dodatna nastava, izborna nastava vjeronauka što iscrpi učenika i dovodi do gubitka koncentracije, umora. Rješenje se traži u glazbi i glazbenim aktivnostima. Predlaže se svakodnevno provođenje glazbenih aktivnosti u potrebitim stankama.

Glazbene aktivnosti koje su česte u neglazbenim predmetima su: slušanje glazbe, pjevanje pjesama, pjevanje, odnosno izgovaranje brojlica, glazbene igre, plesanje. Glazba je odličan pokretač raznih aktivnosti kod djece, popravlja raspoloženje i motivira pa ju je zato moguće koristiti na brojne načine.

U Hrvatskome jeziku glazba pomaže kod čitanja i pisanja, a doprinosi tijekom izvođenja igrokaza kao zvučna kulisa.

U Matematici se glazba može koristiti puštajući već naučene pjesmice te je zadatak učenika prebrojiti broj slogova u naslovu pjesme, a također i kod notnih vrijednosti, gdje imamo cijele note, polovinke, četvrtinke, osminke itd. i ovdje mogu uvidjeti opadanje vrijednosti nota (Šulentić Begić, Špoljarić, 2011).

U Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi najčešće je plesanje. Šumanović i suradnici (2005) predlažu:

- Uvodni dio sata: jednostavni plesni elementi kretanja uz glazbu
- Opće pripremne vježbe: glazba s pomagalicama i bez pomagala
- Glavni dio: obrada i usavršavanje elemenata kretanja i elemente ritma
- Završni dio: jednostavni opuštajući koraci i plesovi

Za vrijeme sata Likovne kulture najčešće učitelji puštaju glazbu za vrijeme realizacije, odnosno ispunjavanja zadatka/problema tog sata. No, isto tako moguće je i glazbene instrumente uključiti u sat. Na primjer, korištenje klavijature kod obrade nastavne teme Točka i crta - Kontrast crta po karakteru gdje dublji tonovi predstavljaju deblje crte, viši tonovi tanje crte.

Priroda i društvo je vrlo zahvalan predmet jer može stupiti u korelaciju sa svim predmetima razredne nastave pa tako i s glazbom. Glazba u početku za motivaciju ili glazbena igra pred kraj sata za razonodu, pjevanje pjesmica ili plesanje, sve je to moguće ostvariti na satu Prirode i društva.

Pjevanje je isto tako glazbena aktivnost. Ono je najprirodnije i najlakše, blisko čovjeku (Vidulin – Orbanić, 2002). Milenković i Dragojević (2009) smatraju da brojalice razvijaju ritamske i govorne sposobnosti, poboljšavaju izgovor i pamćenje, bogate njihov rječnik. Brojalice često prati i pokret, a naglašava se da je upravo ljudsko tijelo „ritamski instrument“.

2.5. Ostvarivanje integracije i interdisciplinarnosti u nastavi

Integracija poučavanja i učenja u zadnje je vrijeme sve učestalija. Integrativni i interdisciplinarni pristupi umjetnosti s ostalim nastavnim predmetima poprimili su različite oblike u raznim zemljama diljem svijeta. Integracija je u skladu s cjelokupnim pogledom na civilizaciju i na svijet, ona je kreativan pristup životu koji je tako prirodan djeci. Osim što pruža djeci kreativno obrazovanje, prirodnost i kvalitetu, integracija određuje i kulturu života u školi (Economidou Stavrou i suradnici, 2011). Integracija različitih disciplina može pomoći djetetu razumjeti neku temu što može dovesti do efektivnog učenja (Deneme, Ada, 2012).

Integrativno učenje podrazumijeva da učenik i nastavnik pokušavaju zajedno nešto napraviti i pri tome pokušavaju aktivirati što više osjetila. Temelj je integrativnog učenja suradnja. Ono na čemu se prvenstveno radi je suorganizacija i suodgovornost, a potom samoorganizacija i samoodgovornost i uči se jedan od drugoga. No, naravno da se ne može sve preoblikovati u integrativno učenje (i dalje su ostali nastavni oblici važni), ali naglasak je na aktivnostima učenika i suradničkom učenju (Buljubašić – Kuzmanović, 2007).

„Interdisciplinarnost je projekt, istraživanje, znanstveni rad ili djelovanje koje se zasniva na suradnji više disciplina.“¹ Pojam *interdisciplinarnan* objašnjen je engleskim rječnikom kao „uključivanje dviju i više akademskih disciplina“ (Deneme, Ada, 2012), što tvrde i Matijević i Radovanović (2011) navodeći da se izraz *interdisciplinarnan* odnosi na sve što podrazumijeva više znanstvenih disciplina. Interdisciplinarnost je efektivan način učenja. Interdisciplinarno učenje definira se kao pogled na znanje i pristup nastavnom planu i programu koji svjesno postavlja metodologiju i jezik iz više od jedne discipline kako bi istražili i svladali središnju temu, problem ili iskustvo. Ukratko, to znači da učitelji, kako bi se održalo trajno učenje, spajaju dvije ili više disciplina kako bi povezali teme, sadržaje i aktivnosti (Deneme, Ada, 2012). Buljubašić – Kuzmanović (2007) tvrdi da se upravo interdisciplinarnim pristupom učenju najbolje može poistovjetiti učenje u koje se integriraju i povezuju različita područja i uspostavlja novu kvalitetu učenja.

Ono što se želi postići interdisciplinarnošću jest zapravo spajanjem pojedinih disciplina nastavnih predmeta izgubiti odvojenost nastavnih sadržaja, njihovu izoliranost i rascjepkanost. Učenike na taj način treba uputiti da probleme ne gledaju i ne rješavaju na površan način, već

---

¹ Hrvatski jezični portal

da pomoću ideja iz različitih disciplina oblikuju cjelovito i kreativno rješenje (Deneme, Ada, 2012).

3. ISTRAŽIVAČKI DIO

3.1. Cilj i zadatak istraživanja

Cilj ovoga istraživanja bilo je uvidjeti kako učitelji ostvaruju korelaciju Glazbene kulture s ostalim nastavnim predmetima, koje glazbene aktivnosti koriste na neglazbenim predmetima te kada koriste glazbu (u kojem dijelu sata i zbog čega). Glazba, pa tako i glazbene aktivnosti, važne za dječji razvoj u mlađoj školskoj dobi, pod velikom su odgovornošću na učiteljima razredne nastave pa me zanimalo shvaćaju li oni glazbu važnom te kako je koriste svakodnevno u nastavi.

3.2. Sudionici istraživanja

U istraživanju su sudjelovali učitelji razredne nastave od prvog do četvrtog razreda osnovne škole. Ukupno je sudjelovalo 20 učitelja iz devet različitih osnovnih škola (Tablica 4). Od 20 učitelja, 19 je učiteljica i jedan učitelj.

Tablica 4. Nazivi škola i broj učitelja koji su sudjelovali u istraživanju

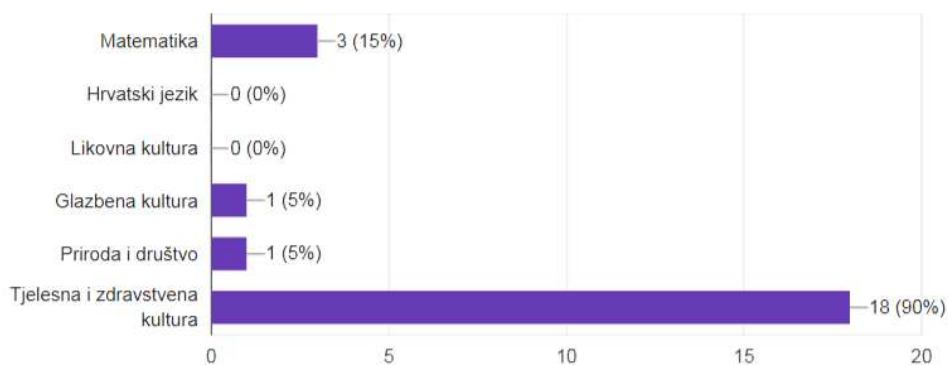
Naziv škole	Broj učitelja
Osnovna škola Antunovac	1
Osnovna škola Dalj	2
Osnovna škola Josipovac	5
Osnovna škola Mate Lovraka, Vladislavci	1
Osnovna škola Matija Gubec, Piškorevci	1
Osnovna škola Miroslava Krleže, Čepin	7
Osnovna škola Pavleka Miškine, Zagreb	1
Osnovna škola Tenja	1
Osnovna škola Vladimira Nazora, Čepin	1
Ukupno:	20

3.3. Postupci i instrumenti istraživanja

Postupak kojim sam prikupila podatke je anketiranje, a instrument je anketni upitnik. Ispitanicima je bilo postavljeno 26 pitanja, od čega su se u dvama pitanjima tražili činjenični podatci (pitanja o njihovom radnom stažu i školi u kojoj rade), a u ostalima podatci o njihovom mišljenju i stavu. U anketi je bilo pet pitanja otvorenog tipa, 18 pitanja zatvorenog tipa (četiri dihotomna pitanja, devet višestrukog izbora). Anketa je anonimna, a podatci su skupljani izravno (1) i putem e-mejla (19).

4. ANALIZA PODATAKA

Anketu sam započela pitanjem o učiteljevom pretpostavci koji bi nastavni predmet učenici stavili na prvo mjesto. Očekivala sam da će rezultat biti izjednačenje nastavnih predmeta Glazbene kulture i Tjelesne i zdravstvene kulture, međutim na prvom mjestu je bila samo Tjelesna i zdravstvena kultura koju je odabralo 18 učitelja, dok je Glazbenu kulturu odabrao samo jedan učitelj (Slika 1). Mislila sam da će ova dva nastavna predmeta dijeliti prvo mjesto jer se na tim satima učenici osjećaju opušteno, nisu napeti i nestrpljivi, kao npr. na matematici kada znaju da će pisati kratku provjeru znanja i slično.

Slika 1. Koji bi nastavni predmet učenici stavili na prvo mjesto?

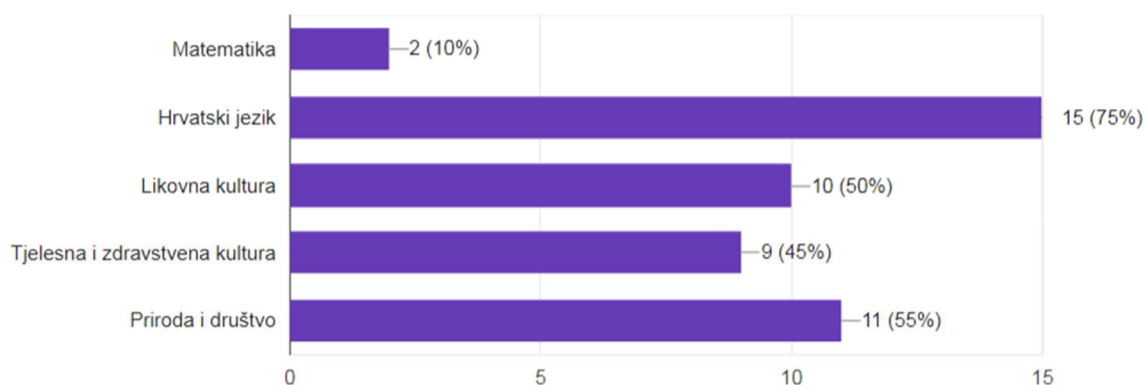
Dalje, pitala sam učitelje kakve osjećaje može pobuditi kod učenika slušanje glazbe? Njihovi odgovori su bili slični. U većini slučajeva smatraju da slušanje glazbe pozitivno djeluje na učenike, da ih opušta, umiruje, stvara ugodu, zadovoljstvo, da prevladavaju pozitivne emocije te da glazba pojačava emocije (Tablica 5).

Tablica 5. Mišljenja učitelja o tome kakve osjećaje može pobuditi glazba kod učenika

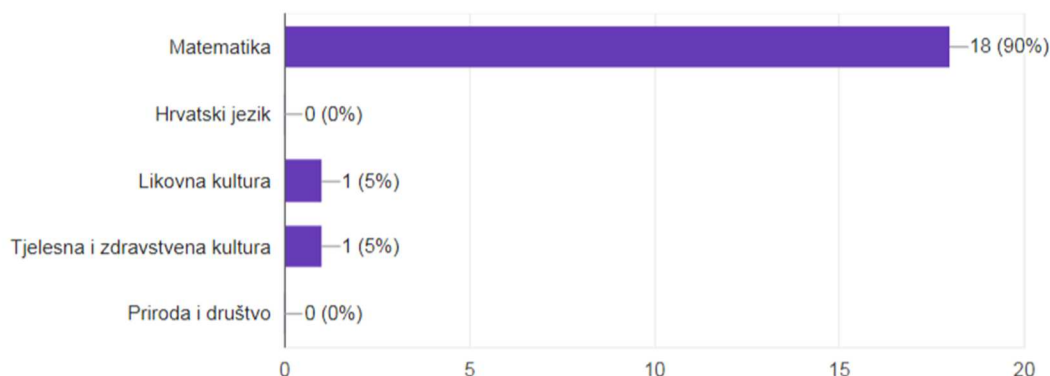
Sreća, tuga	Veselje, radost
Uglavnom pozitivne	Ugodan osjećaj
Pozitivne emocije	Ugoda, veselje
Radosne, tužne, poticajne	Ugoda
Pozitivne	Ugoda
Veselje, sreća, tuga	Glazba pojačava emocije! Tužna glazba pobudi sjetu a vesela glazba pobudi sreću, razigranost.
Ugode	Sreća, zadovoljstvo
Radost, vedre misli, aktivnost	Radost, sreća, zadovoljstvo, mir
Ugodu, maštu, radost, zaigranost	Nježne
Radost, veselje	Zadovoljstvo

Učitelji se slažu (100%) da Glazbena kultura može biti u korelaciji sa svim nastavnim predmetima razredne nastave. No, činjenica je da se korelacija odvija s nekim nastavnim predmetima češće nego s ostalima, a razlog tome je što su nastavni sadržaji nekih nastavnih predmetima pogodniji za korelaciju s Glazbenom kulturom više nego ostali nastavni predmeti. I dok na pitanje s kojim je nastavnim predmetom Glazbena kultura najviše/najčešće u korelaciji učitelji imaju podijeljena mišljenja (Slika 2), na pitanje s kojim je nastavnim predmetom Glazbena kultura najmanje u korelaciji učitelji su složniji (Slika 3). Prema priloženim grafičkim prikazima, vidljivo je da učitelji najčešće ostvaruju korelaciju Glazbene kulture s nastavnim predmetom Hrvatski jezik (15), no ne zaostaju ni Priroda i društvo (11), Likovna kultura (10) te Tjelesna i zdravstvena kultura (9). Preostao je samo nastavni predmet Matematika kojeg je većina učitelja odabrala (18) kao nastavni predmet s kojim je Glazbena kultura najmanje u korelaciji.

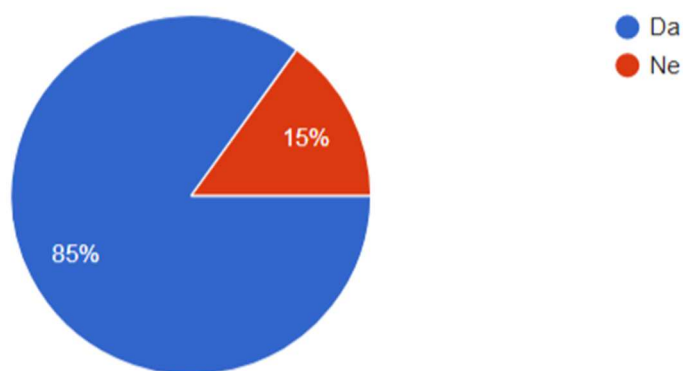

Slika 2. S kojim je nastavnim predmetom Glazbena kultura najviše u korelaciji?

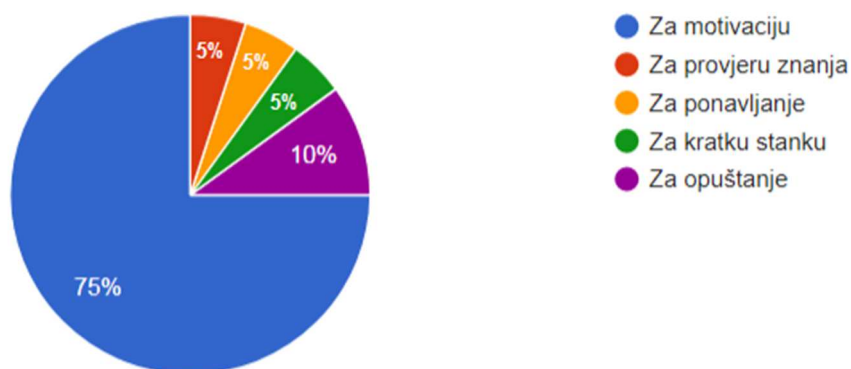
Slika 3. S kojim je nastavnim predmetom Glazbena kultura najmanje u korelaciji?

Sljedeće pitanje za učitelje bilo je mogu li u bilo kojem dijelu sata ostvariti korelaciju s Glazbenom kulturom te u kojem dijelu sata najčešće ostvaruju korelaciju. Većina učitelja odabrala je da mogu ostvarivati korelaciju u bilo kojem dijelu sata (17), dok je preostalih troje učitelja smatralo da ne mogu ostvariti korelaciju u bilo kojem dijelu sata (Slika 4). Na pitanje u kojem dijelu sata najčešće ostvaruju korelaciju s Glazbenom kulturom, odgovor je uglavnom bio u uvodnom dijelu sata (95%), dok je jedna učiteljica odgovorila u završnom dijelu sata. Za očekivati je bilo da će biti odabran uvodni dio sata, ali nisam očekivala tako slabe rezultate za završni dio sata (samo jedan učitelj).

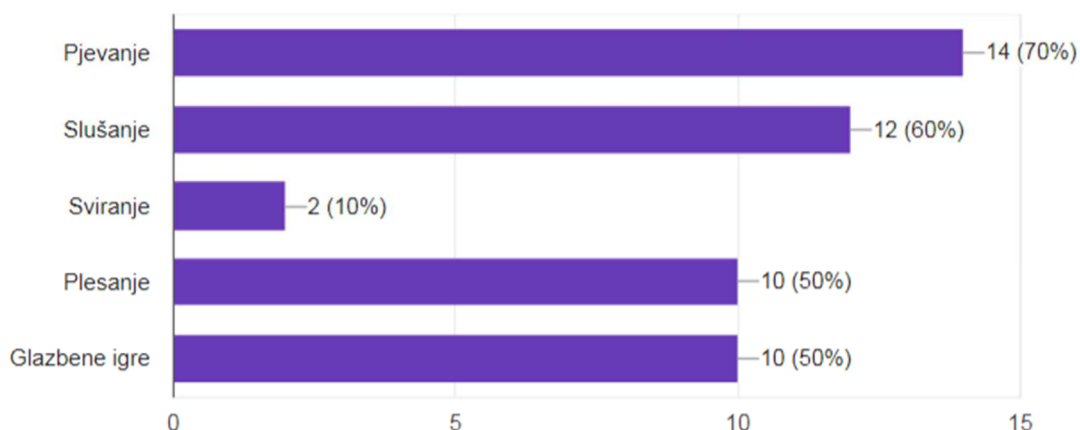
Slika 4. Može li se u bilo kojem dijelu sata ostvariti korelacija s Glazbenom kulturom?

Sljedeće važno pitanje je na koji način učitelji uključuju glazbu u neglazbene predmete. Od ponuđenih odgovora, najčešće je odabrana motivacija (15), zatim opuštanje (2) te po jedan učitelj za provjeru znanja, ponavljanje i kratku stanku (Slika 5). Očigledno je da prednjači motivacija pa je i jasno zašto je većina učitelja odabrala da uglavnom u uvodnom dijelu sata ostvaruju korelaciju s Glazbenom kulturom. Koriste glazbu na početku sata kako bi motivirali učenike za nove nastavne sadržaje i potaknuli njihov interes.

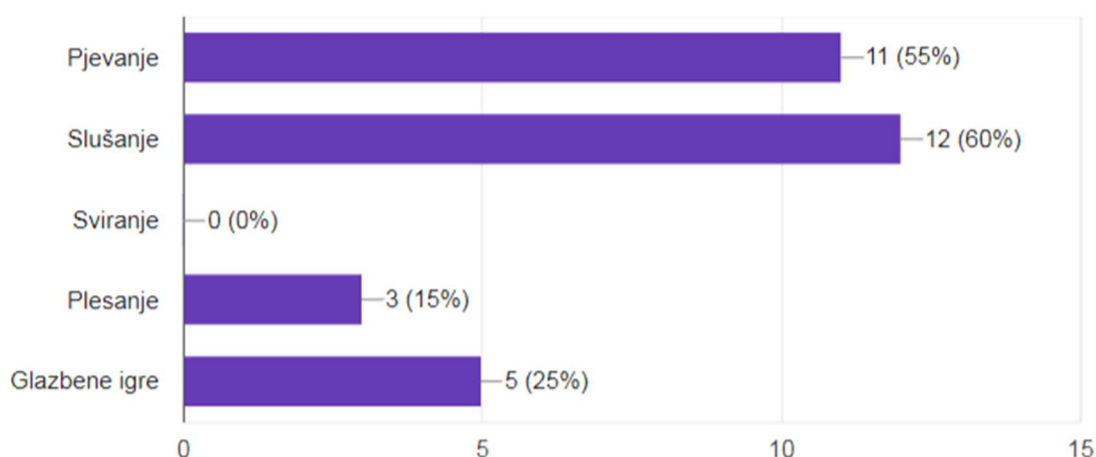
Slika 5. Uključivanje glazbe u neglazbene predmete

Pitanja koja su dalje slijedila odnosila su se na to koje glazbene aktivnosti koriste u korelaciji Glazbene kulture s ostalim nastavnim predmetima (općenito). Prema prikazanoj tablici (Slika 6) vidljivo je da ja najzastupljenija glazbena aktivnost pjevanje (14), zatim slušanje (12), plesanje i glazbene igre s jednakim brojem (10) i na kraju sviranje (2).

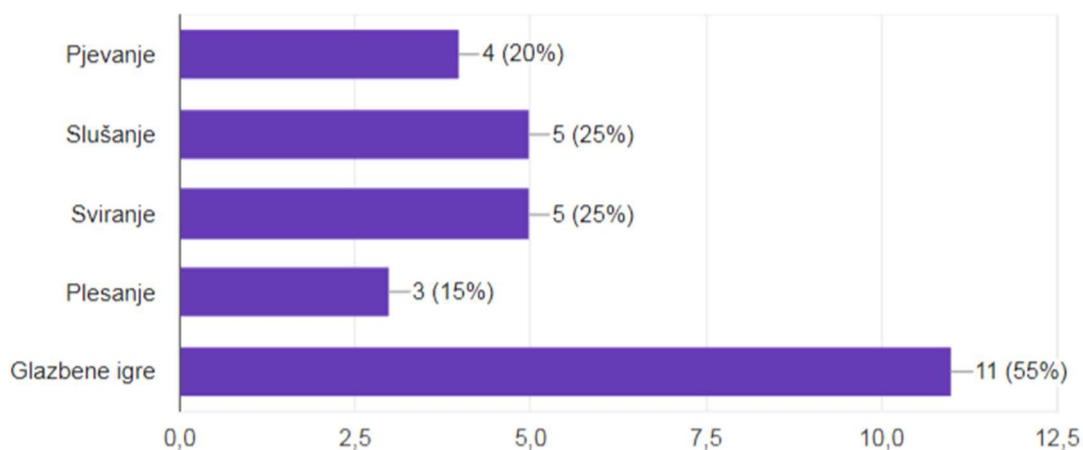
Slika 6. Glazbene aktivnosti u korelaciji Glazbene kulture s ostalim predmetima

Zatim je opet postavljeno to pitanje, ali za svaki nastavni predmet pojedinačno. U korelaciji Glazbene kulture s Hrvatskim jezikom (Slika 7), najzastupljenija je glazbena aktivnost slušanje (12), zatim pjevanje (11), glazbene igre (5), plesanje (3), a sviranje nije nitko odabrao.

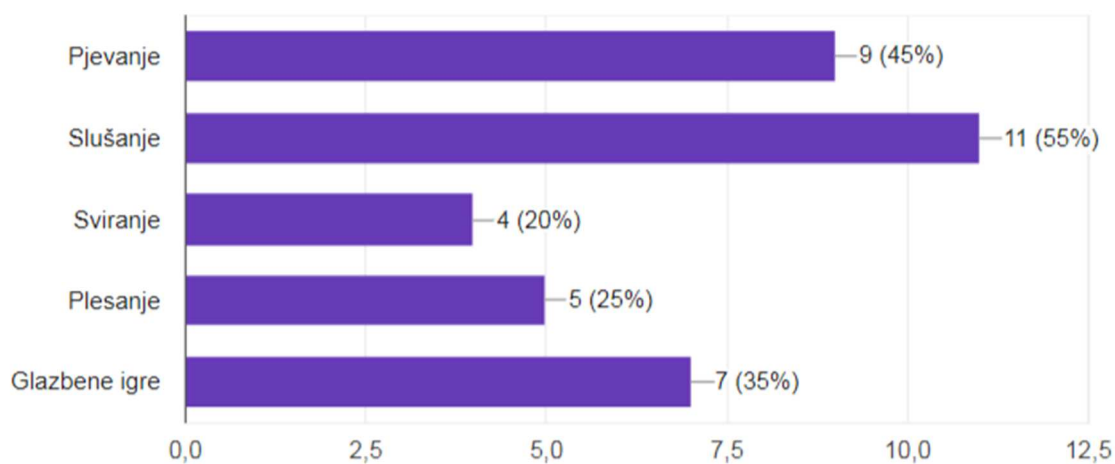
Slika 7. Glazbene aktivnosti u korelaciji Glazbene kulture s Hrvatskim jezikom

Ako se prisjetimo rezultata od malo prije, Matematika je bila nastavni predmet koji je najmanje u korelaciji s Glazbenom kulturom. Međutim, ovi rezultati ne pokazuju da je to baš tako s obzirom da su odabrane baš sve glazbene aktivnosti (Slika 8), no razumljivo je da je sadržaje Matematike ponekad teško staviti u korelaciju s Glazbenom kulturom, ali ovime učitelji pokazuju da ulažu trud kako bi unijeli i u taj predmet glazbu.

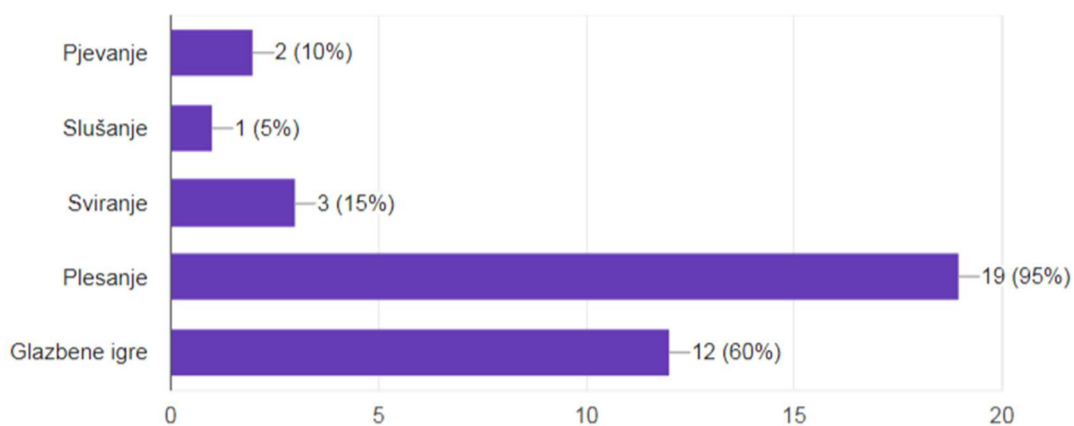
Slika 8. Glazbene aktivnosti u korelaciji Glazbene kulture s Matematikom

Situacija nastavnog predmeta Prirode i društva slična je nastavnom predmetu Hrvatski jezik (Slika 9).

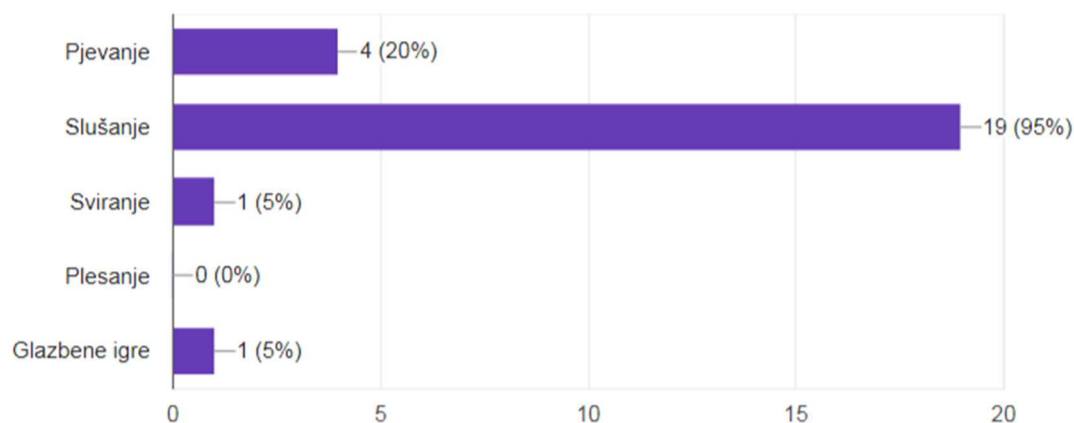
Slika 9. Glazbene aktivnosti u korelaciji Glazbene kulture s Prirodom i društvom

Kod nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura očekivano su najzastupljenije aktivnosti plesanje i glazbene igre (Slika 10).

Slika 10. Glazbene aktivnosti u korelaciji Glazbene kulture s Tjelesnom i zdravstvenom kulturom

I kod Likovne kulture imamo jasnu sliku, a to je da je najčešća glazbena aktivnost slušanje (Slika 11).

Slika 11. Glazbene aktivnosti u korelaciji Glazbene kulture s Likovnom kulturom

Još jedno pitanje vezano uz Likovnu kulturu bilo je ako slušaju glazbu za vrijeme sata, kakvu glazbu slušaju. Od 20 učitelja, 11 je napisalo da slušaju klasičnu glazbu. Među nabrojanim, bile su i:

- dječje pjesmice
- skladbe
- instrumentalna glazba za opuštanje...

Učitelje sam zamolila da nabroje glazbene igre koje često provode na satu Glazbene kulture. Iz tablice (Tablica 6) vidljivo je koje su to najčešće glazbene igre koje oni provode. Brojke koje su napisane u zagradi označavaju koliko puta su učitelji spomenuli pojedinu glazbenu igru.

Tablica 6. Glazbene igre koje učitelji provode na satu Glazbene kulture

Igre s pjevanjem (7)	Glazbene igre uz slušanje glazbe (1)
Igre s ritmovima (5)	Tko pjeva (1)
Glazbeni kviz (4)	Toplo – hladno (1)
Brojalice (4)	Tjeloglazba (1)
Igra jeke (3)	Ne zaboravi stihove (1)
Glazbena stolica (3)	Glazbene dramatizacije (1)
Oponašanje zvukova (2)	Tko pjeva (1)
Plesovi (2)	Toplo – hladno (1)

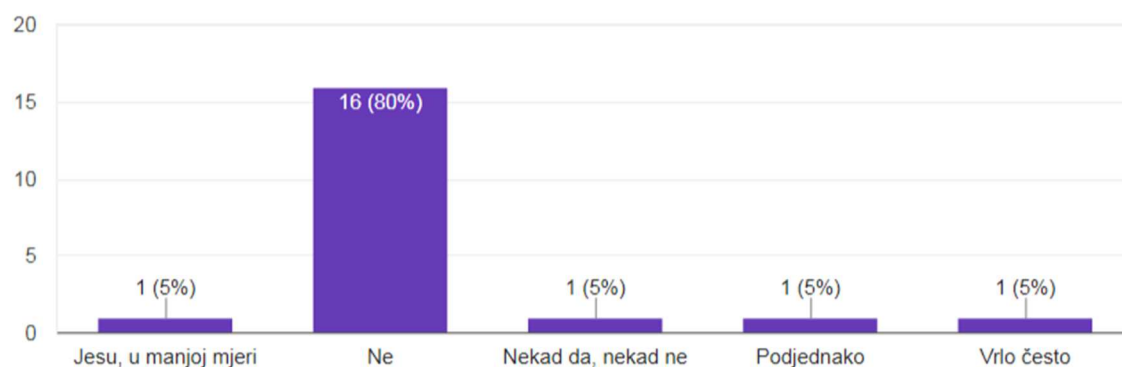
U nastavi glazbe provode se i razne neglazbene aktivnosti. Učiteljima je bilo ponuđeno desetak neglazbenih aktivnosti i trebali su odabrati koje oni provode često.

Rezultati su sljedeći:²

1. Razgovor o sadržaju pjesme (15)
2. Pokret ili ples uz pjevanje (14)
3. Pokret ili ples uz slušanje (14)
4. Čitanje teksta pjesme (13)
5. Crtanje (13)
6. Pričanje priča (8)
7. Razgovor o temi pjesme (4)
8. Razgovor o naslovu skladbe (4)
9. Pisanje (4)
10. Razgovor o glazbenim sastavnicama (1)
11. Čitanje sastavaka (0)

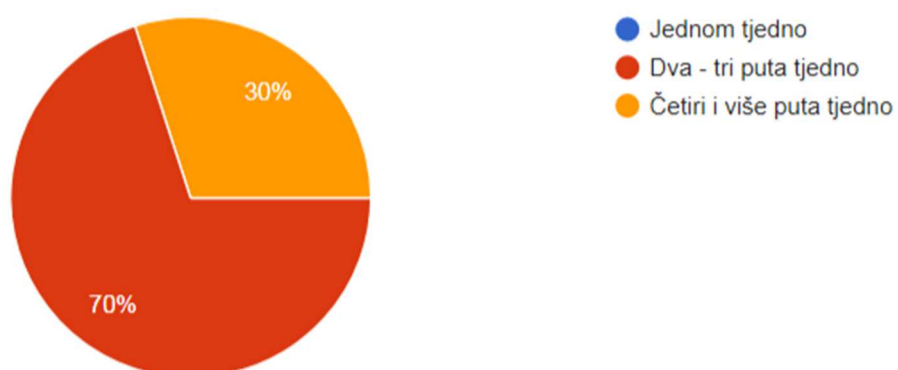
Nakon toga, slijedilo je pitanje jesu li neglazbene aktivnosti zastupljenije na satu više nego glazbene aktivnosti (Slika 12). Iako većina učitelja negira tu tvrdnju, ipak su kod nekih učitelja neglazbene aktivnosti u određenoj mjeri zastupljenije više nego glazbene.

² Brojke označavaju broj učitelja koji je odabrao određenu neglazbenu aktivnost

Slika 12. Jesu li neglazbene aktivnosti zastupljenije više nego glazbene aktivnosti na satu Glazbene kulture?

Na pitanje koliko često koriste glazbu u jednom radnom tjednu, učiteljima je bilo ponuđeno jednom tjedno, 2-3 puta tjedno i 4 i više puta tjedno (Slika 19). Nitko nije označio jednom tjedno, najviše je učitelja označilo 2-3 puta tjedno (njih 14), a nešto manje 4 i više puta (6).

Slika 13. Koliko često koristite glazbu u jednom radnom tjednu?

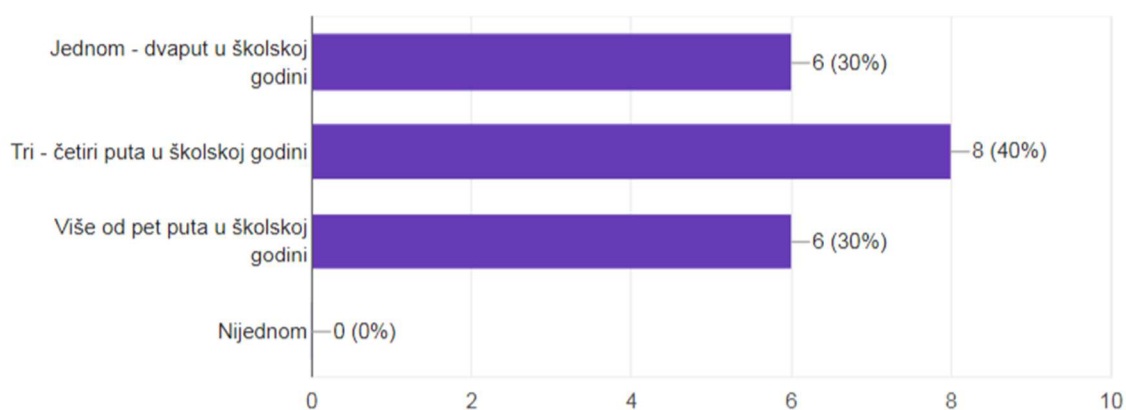

Predzadnje se pitanje odnosilo na izvannastavne aktivnosti, o tome vode li učitelji neke aktivnosti ili su vodili pa da nabroje. Brojke u zagradama označavaju broj učitelja koji je naveo pojedinu izvannastavnu aktivnost. Iz prikazane tablice (Tablica 7) vidljivo je da je najzastupljenija izvannastavna aktivnost dramska skupina, a iza nje slijede kreativna radionica, ritmika, sportska skupina, recitatorska skupina, likovno – kreativna radionica. Po jedan učitelj odabrao je izvannastavne aktivnosti mali novinari, literarci, mali informatičari, vrijedne ruke, moderan ples, kreativno – ekološka radionica te zbor. Ako od nabrojenih izvannastavnih aktivnosti pokušamo izdvojiti one glazbene, vidjet ćemo da je njihov broj vrlo oskudan. To su: zbor, ritmika, moderan ples i dramska skupina.

Tablica 7. Popis izvannastavnih aktivnosti koje učitelji vode ili su vodili

Dramska skupina (4)	Literarci (1)
Kreativna radionica (2)	Mali informatičari (1)
Ritmika (2)	Vrijedne ruke (1)
Sportska skupina (2)	Moderan ples (1)
Recitatorska skupina (2)	Kreativno – ekološka radionica (1)
Likovno – kreativna radionica (2)	Zbor (1)
Mali novinari (1)	

I posljednje pitanje u anketi bilo je koliko često učitelji provode integrirane dane. Učiteljima je bilo ponuđeno odabrati jedan do dva puta u školskoj godini, tri do četiri puta u školskoj godini i više od pet puta u školskoj godini. Najviše učitelja označilo je tri do četiri puta u školskoj godini (8), a ostatak učitelja podjednako je označio jedan do dva puta u školskoj godini i više od pet puta (Slika 14).

Slika 14. Koliko često provodite integrirane dane?

4.1. Rasprava

Anketu su ispunjavali učitelji razredne nastave od prvog do četvrtog razreda osnovne škole. Htjelo se ispitati ostvaruju li učitelji korelaciju Glazbene kulture s ostalim nastavnim predmetima, na koji način ostvaruju korelaciju, provode li glazbene aktivnosti u neglazbenim predmetima, koje glazbene igre provode i vode li ili su vodili neke izvannastavne aktivnosti.

Kod prvog pitanja u anketi, koje je glasilo koji bi nastavni predmet učenici stavili na prvo mjesto, očekivala sam da će odgovori biti Glazbena kultura i Tjelesna i zdravstvena kultura, ali su učitelji, čak njih 18, odabrali nastavni predmet Tjelesna i zdravstvena kultura, a samo dvoje učitelja nastavni predmet Glazbena kultura.

Odgovori učitelja na pitanje kakve osjećaje može pobuditi slušanje glazbe kod učenika dali su mi do znanja da su svjesni da glazba djeluje na emocije učenika, da ih ona opušta, izaziva sreću, veselje, zadovoljstvo, ugodu i utječe na njihovo raspoloženje. Svi se učitelji slažu oko toga da je moguća korelacija Glazbene kulture sa svim nastavnim predmetima razredne nastave. Korelaciju uspijevaju ostvariti s gotovo svim nastavnim predmetima, osim Matematike (s njom najslabije ostvaruju korelaciju), što je jasno jer je teže ostvariti korelaciju s matematičkim sadržajima.

Najčešće ostvaruju korelaciju Glazbene kulture s ostalim nastavnim predmetima u uvodnom dijelu sata i to za motivaciju učenika. Očekivano je bilo da će većina učitelja odabrati uvodni dio sata, ali su vrlo slabi rezultati za završni dio sata (samo jedan učitelj), dok nijedan učitelj nije odabrao da ostvaruje korelaciju u glavnom dijelu sata. Osim za motivaciju učenika, učitelji uključuju glazbu u neglazbene predmete i za opuštanje, kratku stanku, ponavljanje i provjeru znanja.

Nakon toga slijedilo je pitanje koje glazbene aktivnosti najviše koriste u korelaciji Glazbene kultura s ostalim predmetima (općenito gledano, što najviše koriste u neglazbenim predmetima). Rezultati su pokazali da učitelji najviše koriste pjevanje (14 učitelja odabralo), slušanje (12), plesanje i glazbene igre odabrao je jednak broj učitelja (10) te je sviranje najslabije (2).

U nastavnom predmetu Hrvatski jezik učitelji najviše koriste slušanje (12) te pjevanje (11). Nešto manje glazbene igre (5) i plesanje (3), dok nijedan učitelj nije odabrao sviranje. Nastavni predmet Matematika bio je odabran kao predmet s kojim učitelji najslabije ostvaruju korelaciju s Glazbenom kulturom. Međutim, ovdje su rezultati pokazali da učitelji koriste sve nabrojane glazbene aktivnosti, što je pozitivno jer znači da, unatoč tome što se Glazbena kultura ne može uvijek uklopiti u neki sadržaj, učitelji se trude provoditi ih i provlačiti čak i u takvim predmetima. Najzastupljenija glazbena aktivnost na satu Matematike su glazbene igre (11), zatim slušanje i sviranje imaju jednak broj (5), pjevanje (4) te plesanje (3). Kod nastavnog predmeta Priroda i društvo najčešće su glazbene aktivnosti slušanje (11) te pjevanje (9) i glazbene igre (7), a nešto manje zastupljene su plesanje (5) i sviranje (4). Mislim da bi u ovome nastavnom predmetu situacija trebala biti obrnuta jer smatram da ovaj predmet više otvara prostor glazbenim igrama i plesanju, nego slušanju. Kod nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura, očekivano je najzastupljenije plesanje (19), onda slijede glazbene igre (12) te slabije zastupljenije sviranje (3), pjevanje (2) i slušanje (1). I na kraju, u nastavnom predmetu Likovna kultura prevladava slušanje (19), pjevanje (4), sviranje i glazbene igre (1) te nitko nije odabrao plesanje. Obzirom da sam predvidjela da će slušanje biti odabrano kao najzastupljenije, postavila sam učiteljima i pitanje da napišu kakvu glazbu slušaju na satu Likovne kulture.

Odgovori su bili sljedeći:

- Klasičnu glazbu (12 učitelja napisalo)
- Glazbu koja je po programu Glazbene kulture (3)
- Dječje pjesmice (3)
- Opuštajuća glazba (3)

Nabrojali su i razne glazbene igre koje provode na satu Glazbene kulture. Neke od njih su: igre s pjevanjem, igre s ritmovima, glazbeni kviz, glazbena stolica, brojalice, tko pjeva i brojne druge.

U nastavi glazbe provode se i brojne neglazbene aktivnosti. Odabirom onih neglazbenih aktivnosti koje učitelji koriste na nastavi Glazbene kulture, najčešće su odabrali:

- Razgovor o sadržaju pjesme
- Pokret ili ples uz pjevanje
- Pokret ili ples uz slušanje
- Čitanje teksta pjesme

Jedina neglazbena aktivnost koju učitelji nisu odabrali je čitanje sastavaka. Na pitanje jesu li na njihovim satima Glazbene kulture zastupljenije neglazbene aktivnosti u odnosu na glazbene, većina je negirala, dok je nekolicina učitelja rekla da ipak nekad jesu zastupljenije.

Dva do tri puta tjedno koriste glazbu u jednom radnom tjednu u neglazbenim predmetima. Time se pokazalo da su učitelji svjesni da glazbom mogu motivirati učenike i utjecati pozitivno glazbom na njihove emocije. Izvannastavne aktivnosti koje učitelji vode ili su vodili također su brojne, ali od navedenih izvannastavnih aktivnosti, samo su dvije navedene glazbene aktivnosti. To su zbor i ritmika. Među navedenim izvannastavnim aktivnostima bile su i dramska skupina i moderan ples, gdje se koristi glazba. Od ostalih aktivnosti, najzastupljenije su dramska skupina, likovno – kreativna skupina, recitatori itd. Integrirane dane u jednoj školskoj godini provode tri do četiri puta.

5. ZAKLJUČAK

Danas učitelji primarnog obrazovanja izbjegavaju predmetni model, izoliranost sadržaja i potiču interdisciplinarni pristup poučavanja. Koriste glazbu u neglazbenim predmetima i to najčešće na početku sata, kao motivaciju za davanje interesa nekom novom nastavnom sadržaju ili slično.

Otvoreni model, koji je uspostavljen u Nastavnom planu i programu 2006./07. učiteljima razredne nastave dao je slobodu biranja pjesmica koje će se učiti. Međutim, trenutna situacija Glazbene kulture nije povoljna jer učitelji pokušavaju u maloj satnici odraditi što više toga, odnosno nastoje se baviti svim aktivnostima. Jedan od uzroka već je vidljiv iz prethodne rečenice, a to je satnica predmeta, a ostali uzroci su nastavna oprema, glazbeno obrazovanje razrednih učitelja. Zbog toga bi se trebalo raditi na kvalitetnijoj glazbenoj edukaciji učitelja na fakultetu (povećati satnicu glazbenih kolegija), opremiti učionice nastavnom opremom te upoznavati studente s glazbenom literaturom i uvoditi u aktivno slušanje djela.

Učitelji su svjesni koje mogućnosti pruža glazba, od toga da utječe na raspoloženje učenika do toga da razvija intelektualne sposobnosti učenika. Zato koriste korelaciju Glazbene kulture, što je i ovo istraživanje pokazalo, s ostalim nastavnim predmetima razredne nastave. Najčešće ju provode u uvodnom dijelu sata za motivaciju učenika. Iako s Matematikom ostvaruju najmanju korelaciju s Glazbenom kulturom, trude se uklopiti glazbu što je više moguće. Bez obzira na to, slažu se da je moguće ostvariti korelaciju Glazbene kulture sa svim nastavnim predmetima razredne nastave i većina smatra da se može u bilo kojem dijelu sata ostvariti korelacija s Glazbenom kulturom.

Najzastupljenija glazbena aktivnost u korelaciji Glazbene kulture s ostalim nastavnim predmetima je pjevanje te slušanje, nešto manje plesanje i glazbene igre, a najslabije sviranje.

Igra je djeci prirodna i zabavna. Oni nesvjesno uče igrajući se, zato je dobro provoditi igre kada god se može, jer učenicima mirno sjedenje nije prirodno i nije nešto na što su navikli. Dugo sjedenje utječe na njihovu koncentraciju i izaziva umor.

Čim se glazba uključuje u sastavni dio nastave, nastava postaje zanimljivija i raznovrsnija. Učenici su motiviraniji i pozitivno reaguju.

6. LITERATURA

- Buljubašić – Kuzmanović, V. (2007). Studentska prosudba učinkovitosti integrativnog učenja. *Odgojne znanosti*. Vol. 9, br.2, 2007, str. 147-160.
- Deneme, S., Ada, S. (2012). *On applying the interdisciplinary approach in primary schools*. Pribavljeno 1.9.2018., sa <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042812013468>
- Dobrota, S. (2002). Glazbena nastava u razrednoj nastavi. *Tonovi*. 17(2002), 1(39), str. 67-79.
- Dobrota, S. (2012). *Uvod u suvremenu pedagogiju*. Split: Filozofski fakultet u Splitu.
- Economidou Stavrou, N., Chrysostomou, S., Socratous, H. (2011). *Music Learning in the Early Years: Interdisciplinary Approaches based on Multiple Intelligences*. Pribavljeno 1.9.2018., sa <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ985607.pdf>
- Hrvatski jezični portal. Pribavljeno 1.9.2018., sa <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>
- Jensen, E. (2003). *Super-nastava. Nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*. Zagreb: Educa.
- Martinović, V. (2015). *Umjetnička glazba i oblikovanje kulturnog identiteta učenika*. Pribavljeno 9.8.2018., sa <https://hrcak.srce.hr/153129>
- Milenković, S., Dragojević, B. (2009). Metodička korelacija razvoja govora i muzičkog vaspitanja. *Norma*, 14, 1, 103-110.
- Novačić, S., Kutnjak, P., Njirić, N., Makjanić, V. (1990). *Glazbena kultura u 1., 2. i 3. razredu osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
- Požgaj, J. (1988). *Metodika nastave glazbene kulture u osnovnoj školi*. Zagreb: Školska knjiga
- Svalina, V. (2015). *Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe*. Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku; Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
- Svalina, V., Muha, K., Peko, A. (2016). *Izvannastavne glazbene aktivnosti u prva 4 razreda osnovne općeobrazovne škole*. *Napredak*. Vol 157, br. 1-2, str. 1-254
- Šmit, M.B. (2001). *Glazbom do govora*. Zagreb: Haid.
- Šulentić Begić, J. (2016). *Primjena otvorenog modela nastave glazbene kulture u prva*

četiri razreda osnovne škole. Osijek: Sveučilište J.J.Strossmayera.

- Šulentić Begić, J., Špoljarić, B. (2011). Glazbene aktivnosti u okviru neglazbenih predmeta u prva tri razreda osnovne škole. *Napredak*, 152(3-4), 447-462.
- Vidulin – Orbanić, S. (2002). Pristup glazbi u prvim školskim godinama. *Tonovi*, 40, 49-54.

Interdisciplinarni pristup poučavanju glazbe u prva tri razreda osnovne općeobrazovne škole

Poštovane učiteljice i učitelji, unaprijed Vam zahvaljujem na ispunjavanju ankete potrebne za moj diplomski rad. Pitanja su upućena učiteljima razredne nastave u kojima želim ispitati na koji način ostvaruju korelaciju Glazbene kulture s ostalim nastavnim predmetima, koje (ne)glazbene aktivnosti najčešće provode u nastavi te može li Glazbena kultura biti u korelaciji sa svim nastavnim predmetima.

*Obavezno

1. Naziv škole u kojoj predajete. *

---

2. Godine Vašeg radnog staža *

---

3. U kojem razredu predajete? *

---

4. Što mislite, koji bi nastavni predmet učenici stavili na 1. mjesto? *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Matematika
- ☐ Hrvatski jezik
- ☐ Likovna kultura
- ☐ Glazbena kultura
- ☐ Priroda i društvo
- ☐ Tjelesna i zdravstvena kultura

5. Što mislite, kakve osjećaje može pobuditi kod učenika slušanje glazbe? *

---

6. Smatrate li da Glazbena kultura može biti u korelaciji s ostalim nastavnim predmetima? *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Da
- ☐ Ne

7. S kojim je nastavnim predmetom Glazbena kultura najviše u korelaciji, tj. najčešće u korelaciji? *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Matematika
- ☐ Hrvatski jezik
- ☐ Likovna kultura
- ☐ Tjelesna i zdravstvena kultura
- ☐ Priroda i društvo

8. S kojim je nastavnim predmetom Glazbena kultura najmanje u korelaciji? *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Matematika
- ☐ Hrvatski jezik
- ☐ Likovna kultura
- ☐ Tjelesna i zdravstvena kultura
- ☐ Priroda i društvo

9. Mislite li da Glazbena kultura s nekim nastavnim predmetom ne može biti u korelaciji? *

Označite samo jedan oval.

- ☐ Da
- ☐ Ne

10. Ako ste odgovorili na prethodno pitanje Da, molim Vas, napišite koji je to nastavni predmet(i)

_____

11. Možete li u bilo kojem dijelu sata ostvariti korelaciju s Glazbenom kulturom? *

Označite samo jedan oval.

- ☐ Da
- ☐ Ne

12. U kojem dijelu sata najčešće ostvarujete korelaciju s Glazbenom kulturom? *

Označite samo jedan oval.

- ☐ U uvodnom dijelu
- ☐ U glavnom dijelu
- ☐ U završnom dijelu

13. Na koji način uključujete glazbu u neglazbene predmete? *

Označite samo jedan oval.

- ☐ Za motivaciju
- ☐ Za provjeru znanja
- ☐ Za ponavljanje
- ☐ Za kratku stanku
- ☐ Za opuštanje

14. Koje glazbene aktivnosti najviše koristite u korelaciji Glazbene kulture s ostalim predmetima?

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Pjevanje
- ☐ Slušanje
- ☐ Sviranje
- ☐ Plesanje
- ☐ Glazbene igre

15. Koje glazbene aktivnosti najviše koristite u korelaciji Glazbene kulture s Hrvatskim jezikom? *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Pjevanje
- ☐ Slušanje
- ☐ Sviranje
- ☐ Plesanje
- ☐ Glazbene igre

16. Koje glazbene aktivnosti najviše koristite u korelaciji Glazbene kulture s Matematikom? *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Pjevanje
- ☐ Slušanje
- ☐ Sviranje
- ☐ Plesanje
- ☐ Glazbene igre

17. Koje glazbene aktivnosti najviše koristite u korelaciji Glazbene kulture s Prirodom i društvom? *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Pjevanje
- ☐ Slušanje
- ☐ Sviranje
- ☐ Plesanje
- ☐ Glazbene igre

18. Koje glazbene aktivnosti najviše koristite u korelaciji Glazbene kulture s Tjelesnom i zdravstvenom kulturom? *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Pjevanje
- ☐ Slušanje
- ☐ Sviranje
- ☐ Plesanje
- ☐ Glazbene igre

19. Koje glazbene aktivnosti najviše koristite u korelaciji Glazbene kulture s Likovnom kulturom? *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Pjevanje
- ☐ Slušanje
- ☐ Sviranje
- ☐ Plesanje
- ☐ Glazbene igre

20. Ako slušate glazbu na nastavi Likovne kulture, kakvu glazbu slušate?

---

21. Slušate li glazbu koju Vi odaberete ili učenici odabiru?

---

22. Koje glazbene igre često provodite na satu Glazbene kulture? *

---

23. U Glazbenoj kulturi provode se i razne neglazbene aktivnosti. Koje od navedenih često provodite? *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Čitanje teksta pjesme
- ☐ Razgovor o sadržaju pjesme
- ☐ Razgovor o temi pjesme
- ☐ Razgovor o glazbenim sastavnicama
- ☐ Pokret ili ples uz pjevanje
- ☐ Pokret ili ples uz slušanje
- ☐ Razgovor o naslovu skladbe
- ☐ Crtanje
- ☐ Pisanje
- ☐ Čitanje sastavaka
- ☐ Pričanje priča

24. Jesu li na Vašim satima Glazbene kulture zastupljenije neglazbene aktivnosti u odnosu na glazbene aktivnosti? *

---

25. Koliko često koristite glazbu u jednom radnom tjednu? *

Označite samo jedan oval.

- ☐ Jednom tjedno
- ☐ Dva - tri puta tjedno
- ☐ Četiri i više puta tjedno

26. Vodite li neke (ili ste vodili) od izvannastavnih aktivnosti? Ako je Vaš odgovor Da, molim Vas, navedite koje.

(npr. dramska skupina, recitatorska skupina, likovna skupina, ritmika, ples, zbor, kreativna radionica, ekolozi, literarna skupina, lutkari, folklor, igraonica, glazbena slušaonica, pojedinačno sviranje...)

---

27. Koliko često provodite integrirane dane? *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Jednom - dvaput u školskoj godini
- ☐ Tri - četiri puta u školskoj godini
- ☐ Više od pet puta u školskoj godini
- ☐ Nijednom